

NE EUROPOS
SĄJUNGOS ŠALIŲ
PILIEČIŲ POREIKIŲ
ANALIZĖ

rekomendacijos | Vilnius

rekomendacijos | 2021

© Diversity Development Group

© Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Turinys

1. NACIONALINIO IR SAVIVALDOS LYGMENS REKOMENDACIJOS	4
1.1. NVO vaidmuo užsieniečių integracijos procese	4
1.2. Atvykimas gyventi į savivaldybę	5
1.3. Lietuvių kalbos kursai	8
1.4. Užimtumas	10
1.5. Sveikatos priežiūra	12
1.6. Būstas	14
1.7. Švietimas	15
1.8. Kultūra	17
1.9. Politinis ir pilietinis dalyvavimas	18
1.10. Moterų migrančių integracija	19
1.11. Diskriminacija/visuomenės nuostatos	21
1.12. Paslaugų, paslaugų infrastruktūros ir miesto atvirumo vertinimas	23
2. SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESĖ: GERŲJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIAI	27

1. Nacionalinio ir savivaldos lygmens rekomendacijos

1.1 NVO VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESSE

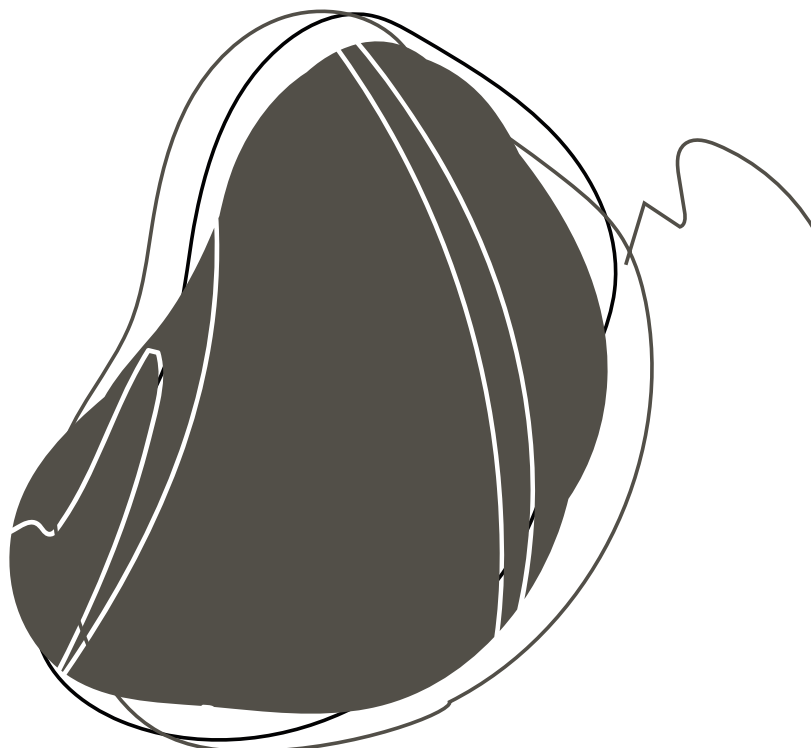
NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tyrimas atskleidžia NVO svarbą įvairiuose ne ES piliečių integracijos etapuose. Savivaldybėse dauguma su užsieniečių integracija susijusių klausimų yra paliekama NVO atsakomybei (informavimo ir konsultavimo, vertimo, kalbos mokymo ir kt.), tačiau neužtikrinamas pastovus ir pakankamas finansavimas šioms veikloms įgyvendinti.

REKOMENDACIJOS

— Konsultacijų su NVO būdu rasti visoms šalims priimtina modelį, kuris suteiktų finansinį stabilumą integracijos paslaugas teikiančioms NVO ir/ar kitoms savivaldybėse integracijos paslaugas teikiančioms institucijoms.

1.2 ATVYKIMAS GYVENTI Į SAVIVALDYBĘ

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Atvykus gyventi į Lietuvą (savivaldybę, kurioje gyvena) ne ES piliečiams trūksta aiškios, susistemintos ir suprantama kalba pateikiamos informacijos apie įvairias paslaugas bei jų prieinamumą (nuo informacijos, kokios paslaugos yra prieinamos/ priklauso savivaldybės gyventojams, įvairių įstaigų kontaktų iki viešojo transporto veikimo tvarkos, kt.).

REKOMENDACIJOS

- Informaciniai paketai (elektroninės ir spausdintinės jų kopijos) apie įvairias paslaugas bei jų prieinamumą naujai į savivaldybę atvykstantiems gyventi užsieniečiams. **Vilniaus m.** informaciniai paketai galėtų būti prieinami: seniūnijose (deklaruojant gyvenamąją vietą); agentūroje Go Vilnius; VA Carite, Raudonojo Kryžiaus draugijoje; savivaldybės internetiniame puslapyje, kt.

GEROSIOS PRAKTIKOS

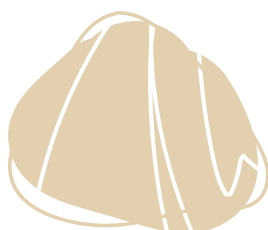
Informaciniai paketai naujai į savivaldybę gyventi atvykusiems migrantams

www.krakowexpats.pl/essential-info/information-for-foreigners-living-in-poland/

www.otwarty.krakow.pl/zalacznik/330027 (gidas šeimoms)

www.visitbanskabystrica.sk/dolizite-informacie-bb/?lang=en#

www.metropolevsech.eu/wp-content/uploads/2021/02/Praha-ENG-update.pdf

LEIDIMŲ GYVENTI IŠDAVIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Vienas iš didžiausių iššūkių, su kuriuo susiduria į šalį atvykę gyventi ne ES piliečiai, yra susijęs su leidimų gyventi išdavimu. Didžioji dalis kalbintų tyrimo dalyvių įvardijo, kad susiduria su ilga leidimų gyventi išdavimo procedūra, Migracijos skyriuose dirbančių darbuotojų nekompetencija ir nemalonių bendravimų. Taip pat, dažnu atveju, įvardinama, kad kaskart apsilankius Migracijos skyriuje aptarnauja skirtingas darbuotojas, tad informacija yra pateikiama skirtinga ir klaidinanti, dar labiau uždelsianti ir taip netrumpą leidimo gyventi išdavimo procedūrą.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad migracijos skyriuose būtų paskiriami specialistai, gebantys klientus aptarnauti jiems suprantama kalba bei siekti, kad asmenį aptarnautų tas pats specialistas visos leidimo gyventi išdavimo procedūros metu. Kaip pavyzdys galėtų būti Užimtumo tarnyboje paskiriami darbuotojai konsultuojantys asmenys visam darbo paieškos laikotarpiui.
- Inicijuoti tarpkultūrinius mokymus Migracijos skyriuose dirbantiems tarnautojams. Tarpkultūrinių kompetencijų klausimą įtraukti į apmokymų programą naujai įsidarbinantiems specialistams.

PROBLEMA: MIGRIS Elektroninių migracijos paslaugų ir oficialioje Migracijos departamento svetainėse skelbiama informacija nėra prieinama rusų kalba, taip pat ne visa informacija skelbiama anglų kalba.

REKOMENDACIJOS

- Informaciją, skelbiamą MIGRIS ir Migracijos departamento svetainėse, padaryti prieinamą ir rusų kalba kalbantiems užsienio šalių piliečiams.
- Užtikrinti, kad informacija anglų kalba (ir kitomis kalbomis) būtų reguliariai atnaujinama; naujienos, aktualios užsienio šalių piliečiams, turėtų būti pateikiamos ne tik lietuvių kalba.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Atvykstantys migrantai susiduria su sudėtingomis **leidimų gyventi išdavimo ir pratęsimo sąlygomis**. Ypač daug problemų jiems kelia reikalavimas nurodyti, kad turima pakankamai ir reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje visam prašomo leidimo laikinai gyventi laikotarpiui. Dažniausiai su šia problema susiduria dėl šeimos susijungimo ir studijų pagrindu atvykę ne ES piliečiai.

Pagal šiuo metu Lietuvoje galiojančią tvarką užsieniečiai, norintys gauti/pakeisti leidimą laikinai gyventi, turi nurodyti, kad turi pakankamai ir (ar) gauna reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje. Pragyvenimo lėšų dydis yra 1 minimali mėnesinė alga (MMA) per mėnesį, o užsieniečiui, ketinančiam studijuoti, mokytis, stažuotis, kelti kvalifikaciją ir užsieniečiui, neturinčiam 18 metų – 0.5 MMA. Lėšų turi pakakti visam prašomo leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui¹. 2021 m. sausio mėn. duomenimis, MMA sudarė 642 Eur. Tai reiškia, kad užsieniečiui, kuriam, pavyzdžiui, leidimais laikinai gyventi yra išduodamas vieneriems metams turi nurodyti, kad banko sąskaitoje turi 7704 Eur, užsieniečiui, atvykstančiam studijuoti – 3852 Eur.

Be to, į Lietuvą gyventi atvykstantys asmenys susiduria su **sunkumais atsidaryti banko sąskaitą Lietuvoje kol neturi išduoto leidimo laikinai gyventi**. Šių išdavimo procedūra gali užtrukti iki keturių mėnesių nuo prašymo pateikimo dienos (prašymai išduoti LLG bendra tvarka turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo prašymo pateikimo, o prašymai išduoti LLG skubos tvarka – ne vėliau kaip per 2 mėnesius).

REKOMENDACIJOS

— Svarstyti apie tam tikrų sąlygų, taikomų leidimų laikinai gyventi išdavimui/pratęsimui, tokių kaip nurodymo, kad turima pakankamai ir reguliarių pajamų pragyventi Lietuvos Respublikoje visam prašomo leidimo laikinai gyventi laikotarpiui, supaprastinimą.

1.3 LIETUVIŲ KALBOS KURSAI

NACIONALINIŲ LYGMENIŲ	SAVIVALDOS LYGMENIŲ
<p>PROBLEMA: Lietuvių kalbos kursai Pabėgėlių priėmimo centre (PPC) nėra pakankami, kad prieglobsčio prašytojai ir jo gavėjai pasiruoštų savarankiškam gyvenimui pasibaigus integracijos laikotarpiui PPC (mokymų laikotarpis yra per trumpas, kvestionuojama mokymų kokybė, metodikos ir kalbos mokytojų pastovumas, jos pritaikymas skirtingus gebėjimus (dėl raštingumo, skirtingų kalbų mokėjimo) ir galimybes (dėl psichologinių traumų, mokymosi sutrikimų, negalios, kalbos kursų ir gyvenimo / rūpinimosi šeimos nariais derinimo) turintiems ne ES piliečiams.</p>	<p>PROBLEMA: Valandų skaičius, numatytas nemokamiems lietuvių kalbos kursams integracijos centruose (prieglobsčio gavėjams, tęsiant integraciją savivaldybėse, ir kitiems ne ES piliečiams) yra nepakankamas, kursai yra organizuojami pagal projektus, o skiriamas finansavimas neužtikrina kursų kokybės ir tęstinumo.</p> <p>Lietuvių kalbos gebėjimų trūkumas lemia tai, kad ne ES šalių piliečiai, ypač prieglobsčio gavėjai, dirba žemesnės kvalifikacijos darbus, yra apribotas jų bendravimas su vietos bendruomenės nariais, taip pat prieinamumas prie tam tikrų paslaugų, jie dažniau susiduria su neigiamomis nuostatomis.</p> <p>Tyrimo dalyviai ypač akcentavo nemokamų lietuvių kalbos kursų, pritaikytų prie skirtingų ne ES šalių piliečių galimybių ir poreikių, trūkumą Akmenės ir Jonavos rajonuose bei Šiaulių mieste.</p>

REKOMENDACIJOS

- **Stiprinti lietuvių kalbos kursų ne ES piliečiams kokybę**, parengiant vieningą lietuvių kalbos ugdymo metodologiją, ją pritaikant prie individualių užsieniečių gebėjimų ir galimybių, akcentuojant praktines situacijas.
- Svarstyti individualius mokymosi planus, kuriais būtų atsižvelgiama į asmenų mokymosi gebėjimus (raštingumą, mokymosi sutrikimus), rūpinimosi šeimos nariais įsipareigojimus, užimtumą.
- **Stiprinti lietuvių kalbos ugdymą PPC**, parengiant vieningą lietuvių kalbos ugdymo metodologiją, ją pritaikant prie individualių užsieniečių gebėjimų ir galimybių, akcentuojant praktines situacijas, kurios stiprintų prieglobsčio gavėjų nepriklausomumą tęsiant integraciją savivaldybėse. Svarstyti apie ilgesnę lietuvių kalbos kursų trukmę PPC.
- Užtikrinti lietuvių kalbos kursus vedančių specialistų kompetenciją darbui su ne ES piliečiais, ypač su prieglobsčio prašytojais ir gavėjais; pasirūpinti ilgalaikiu lietuvių kalbos specialistų išlaikymu darbo vietose.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti savivaldybės administracijai perimti atsakomybę siekiant užtikrinti lietuvių kalbos kursų finansavimo ir įgyvendinimo tęstinumą.
- Inicijuoti nemokamų (tęstinių) lietuvių kalbos kursų, pritaikytų prie skirtingų ne ES šalių piliečių galimybių ir poreikių, organizavimą.
- Pasirūpinti, kad nemokami lietuvių kalbos kursai būtų prieinami visiems ne ES šalių piliečiams, ypač naujai atvykusiems: užtikrinti pakankamą vietų kursuose skaičių, užtikrinti efektyvią informacijos apie lietuvių kalbos kursus sklaidą ir prieinamumą.

GEROSIOS PRAKTIKOS

- **Asmenims ir jų individualiems poreikiams pritaikytas kalbos mokymas Nyderlanduose.** Asmenys, norintys išmokti olandų kalbą, turi skirtingų motyvacijų: vieniems to reikia darbe ar profesinėje aplinkoje, kitiems – kad galėtų bendrauti su vaikų mokytojais bei kitais tėvais mokyklos bendruomenėje, dar kiti nori išmokti kalbą tam, kad galėtų savarankiškai pildyti aktualius dokumentus, pavyzdžiui, susijusius su mokesčių mokėjimu ar pan. Be skirtingų motyvacijų, skiriasi ir asmenų mokymosi gebėjimai bei būdai. Pagal šiuos asmeninius poreikius kalbos kursų pradžioje mokytojas suformuoja individualius mokymosi planus, su iškelto konkrečiu tikslu, pritaikytu kiekvienam mokymų dalyviui. Mokymosi planai taip pat yra peržiūrimi ir adaptuojami kalbos kursų eigoje, įvertinant progresą ir mokymosi gebėjimus².
- **Roterdamo savivaldybėje Nyderlanduose** gyvena maždaug 97 000 gyventojų, neturinčių pakankamai kalbinių kompetencijų susikalbėti, kurių nepasiekia įprastos olandų kalbos mokymo iniciatyvos. „Taal Dichtbij!“ yra palengvinto prieinamumo, kaimynystės (angl. neighbourhood) principu paremta kalbos mokymo programa. Pagrindinis šios programos privalumas – didelis dėmesys skiriamas įprastoms kasdienėms situacijoms, o potencialūs programos dalyviai yra kviečiami nevyriausybinų organizacijų, vietinių sporto klubų, kuriuose lankosi olandų kalba nekalbantys asmenys. Pamokos vyksta vietinėse (kaimynysčių) miesto erdvėse³.

2 Daugiau informacijos: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc1dc>

3 Daugiau informacijos: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/taal-dichtbij->

1.4 UŽIMTUMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Nėra efektyvios prevencijos, siekiančios mažinti ne ES piliečių išnaudojimą darbo rinkoje.

Vilniaus m. savivaldybėje nėra numatyti veiksmai, kuriais naujai į savivaldybę gyventi atvykę ne ES šalių piliečiai būtų informuojami apie darbuotojų teises ir/ar pagalbą darbo išnaudojimo atveju. Tačiau savivaldybėje lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams informaciją apie specializuotą ir kitokią pagalbą patyrus išnaudojimą darbe gali teikti savivaldybės darbuotojai, kurie geba aptarnauti asmenis užsienio kalbomis.

Ne ES piliečiams, patyrusiems išnaudojimą darbe, pagalbą teikia kitos specializuotos organizacijos.

REKOMENDACIJOS

- Numatyti veiksmus, kuriais naujai savivaldybę dirbti atvykę ne ES šalių piliečiai būtų informuojami apie darbuotojų teises ir (arba) pagalbą darbo išnaudojimo atveju. **Vilniaus m.** informacija galėtų būti prieinama: seniūnijose (deklaruojant gyvenamąją vietą); socialinių paslaugų įstaigose, agentūroje Go Vilnius; VA Carite, Raudonojo Kryžiaus draugijoje; savivaldybės internetiniame puslapyje, kt.
- Stiprinti ir palaikyti bendradarbiavimą su specializuotą pagalbą (galimai) nukentėjusiems nuo išnaudojimo darbe teikiančiomis organizacijomis.

PROBLEMA: Ne ES piliečiai susiduria su sunkumais integruojantis į darbo rinką dėl darbdavių nuostatų, kurios dažnai susijusios ir su patirties įdarbinant ne ES piliečius trūkumu bei visuomenėje vyraujančiais stereotipais.

REKOMENDACIJOS

- Stiprinti darbdavių informavimo priemones, kanalus ir konsultavimą apie ne ES šalių piliečių įdarbinimą (informacinių leidinių paruošimas ir sklaida, mokymai); proaktyviai komunikuoti apie ne ES šalių piliečių įdarbinimo galimybes anksčiau į Užimtumo tarnybą šiuo klausimu nesikreipusiems darbdaviams.
- Suteikti galimybes darbdaviams, įdarbinusiems ne ES šalių piliečius arba planuojantiems tai daryti, dalyvauti tarpkultūriniuose mokymuose / gauti konsultacijas tarpkultūrinių kompetencijų klausimais.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai, ypatingai prieglobsčio gavėjai, susiduria su sunkumais persikvalifikuoti ir kilmės šalyje įgytos specialybės pripažinimu Lietuvoje. Pasigendama lankstumo atsižvelgiant ne tik į baigtų studijų diplomą, bet ir į turimą darbo patirtį.

Profesinės kvalifikacijos pripažinimas ir jo procedūra, trečiųjų šalių piliečiams yra vykdomi pagal LR Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo (6¹ str.) nuostatas. Įstatymo 6¹ str. nuostatos taikomos trečiųjų šalių piliečiams, įgijusiems profesinę kvalifikaciją trečiojoje šalyje ir siekiantiems dirbti pagal reglamentuojamą profesiją LR. Svarbu pastebėti, kad vertinama asmens įgyta profesinė kvalifikacija, o ne profesiniai įgūdžiai.

REKOMENDACIJOS

Lankstesnė ne ES piliečių persikvalifikavimo sistema:

- Numatyti mechanizmus, kuriais būtų vertinama ne tik ne ES piliečių (ypač prieglobsčio gavėjų) turima profesinė kvalifikacija (išsilavinimas), bet ir jų turimi profesiniai įgūdžiai bei patirtis.
- Numatyti naujas ir plėsti esamas priemones, kurios skatintų prieglobsčio gavėjus dalyvauti profesinio ir su užimtumu susijusiuose mokymuose (pvz., stipendijų suteikimas, profesinio orientavimo kampanijos, verslumo skatinimo iniciatyvos, pan.).

PROBLEMA: Ne ES piliečiai dėl sudėtingų reikalavimų, taikomų norintiems pakeisti darbdavį, yra linkę susitaikyti su darbdavio keliamomis sąlygomis ir atsiduria (labiau) pažeidžiamoje padėtyje.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti lankstesnes sąlygas pakeisti darbdavį neprarandant teisinio statuso šalyje.
- Didinti informacijos prieinamumą ir sklaidą apie išnaudojimą ir darbuotojų teises tarp ne ES šalių piliečių.

1.5 SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai, neapdrausti privalomuoju sveikatos draudimu (PSD) (dažniausiai moterys migrantės, kurios dėl rūpinimosi vaikais/ kitais šeimos nariais nedirba ir/arba nėra dirbusios Lietuvoje) **neturi galimybių gauti nemokamų sveikatos priežiūros paslaugų.**

Nemokama sveikatos priežiūra yra garantuojama asmenims, kurie apdrausti PSD. Apdraustaisiais PSD laikomi asmenys, kurie individualiai moka sveikatos draudimo įmokas; asmenys, už kuriuos privalomojo sveikatos draudimo įmokas moka jų darbdaviai; valstybės lėšomis draudžiami asmenys.

Dėl lietuvių kalbos barjero apribojamas prieinamumas prie sveikatos priežiūros paslaugų, ypač susijusių su psichine sveikata (psichiatrų, psichoterapeutų ar psichologų konsultacijas) ir gydytojų akušerių-ginekologų.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad valstybės lėšomis būtų draudžiami ne ES piliečiai, turintys leidimą gyventi arba nacionalinę vizą, jei priklauso pažeidžiamoms migrantų grupėms (asmenys, turintys negalią, nėsčios moterys, mažus vaikus ar kt. šeimos narius prižiūrintys ne ES piliečiai, dieninių skyrių studentai, vaikai, moksleiviai) garantuojant jų teisių į sveikatos priežiūrą užtikrinimą.
- Peržiūrėti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą įvairioms ne ES piliečių grupėms pagal jų teisinį statusą.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti, kad informacija apie sveikatos priežiūros įstaigas ir jų teikiamas paslaugas būtų prieinama užsienio kalbomis.
- Užtikrinti galimybę gauti vertimo paslaugas savivaldybei pavaldžiose sveikatos priežiūros įstaigose.
- Numatyti veiksmus, kuriais ne ES šalių piliečiai, nemokantys lietuvių kalbos, būtų nukreipti pas gydytojus arba administracijos darbuotojus, galinčius juos aptarnauti jiems suprantama užsienio kalba.
- Savivaldybei pavaldžių sveikatos priežiūros įstaigų internetiniuose puslapiuose skelbti, kokiomis kalbomis medicinos darbuotojas geba aptarnauti klientus ir/arba nurodyti, kurie specialistai galėtų aptarnauti kita nei lietuvių kalba.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **Teisės į sveikatos priežiūros paslaugas modelis Prancūzijoje.** Tam, kad būtų užtikrinamas Prancūzijos sveikatos sistemos prieinamumas, visiems teisėtiems šalies gyventojams, taip pat ir prieglobsčio prašytojams, yra taikoma visuotinė nemokama sveikatos draudimo sistema („CMU-C“). Nors egzistuoja išimtis, migrantams, neturintiems teisinio statuso gyventi Prancūzijoje, taip pat suteikiama valstybinė medicininė pagalba. Visiems pažeidžiamiesiems asmenims be teisinio statuso, taip pat asmenims, sergantiems užkrečiamomis ligomis, nėščioms moterims yra suteikiamas laikinas leidimas gyventi tam, kad būtų užtikrintas šių asmenų prieinamumas prie sveikatos priežiūros paslaugų⁴. Asmenys, naujai atvykę į Prancūziją, yra supažindinami su valstybine sveikatos priežiūros paslaugų sistema: svarbiausia informacija apie sveikatos priežiūros sistemą yra prieinama 23 kalbomis. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiantys asmenys taip pat dalyvauja mokymuose apie tai, kad užtikrinti lygias galimybes, kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą migrantams.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **2015 m. Madrido autonominėje bendruomenėje** buvo išleistas nurodymas sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams teikti sveikatos priežiūros paslaugas visiems pacientams, nepriklausomai nuo jų migracijos statuso (t.y., teikti paslaugas ir teisinio statuso neturintiems asmenims). Savivaldybė taip pat įgyvendino **informacinę kampaniją**, kurios metu siekė informuoti teisinio pagrindo gyventi savivaldybėje neturinčius asmenis apie jų teisę į sveikatos priežiūros paslaugas, informuoti asmenis apie tai, kaip šias paslaugas pasiekti, kur kreiptis pagalbos, jei gydytojai atsisako teikti pagalbą⁵.

4 Daugiau informacijos: www.who.int/migrants/publications/EURO-report.pdf?ua=1 (1 psl.)

5 Daugiau informacijos: europe.ohchr.org/Documents/Publications/RightToHealthForMigrants_EN.pdf (27 psl.)

1.6 BŪSTAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numato, kad užsienietis, pateikiantis prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje, turi nurodyti gyvenamąją vietą, kurią ketina deklaruoti⁶. Tačiau užsieniečiui deklaruoti gyvenamąją vietą nuomojamame būste dažniausiai tampa iššūkiu. Kaip rodo tyrimo dalyvių patirtis, **tik nedidelė dalis būstų savininkų sutinka, kad nuomininkai deklaruotų gyvenamąją vietą jų nuosavybėje**, o kai kurie jų naudojami tokiais reikalavimais ir kelia būsto nuomos kainą ar kelia įvairias papildomas sąlygas.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti taikyti lankstesnes sąlygas deklaruojant gyvenamąją vietą (supaprastinti šiuo metu taikomą gyvenamosios vietos deklaravimo tvarką, mažinti būsto savininkų įsitraukimą); svarstyti galimybę leisti ne ES šalių piliečiams deklaruoti gyvenamąją vietą seniūnijose/ savivaldybėje.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Socialinio būsto klausimas yra itin aktualus prieglobsčio gavėjams, kurie daugeliu atveju yra labiau pažeidžiamoje padėtyje, nei dėl kitų priežasčių atvykstantys užsieniečiai. Tačiau prieglobsčio gavėjai nėra išskiriama kaip atskira grupė ir neturi jokių privilegijų ir nuolaidų gaunant socialinį būstą.

REKOMENDACIJOS

- Svarstyti prieglobsčio gavėjus išskirti kaip vieną iš gavėjų grupių, turinčių teisę į socialinį būstą ne eilės tvarka (kaip ir kitiems asmenims neįrašytiems į „Asmenų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą asmenims bei šeimoms, jeigu šie asmenys ir šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito būsto“ (pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išnuomoti įstatymo 16 str. 8 p.).

GEROSIOS PRAKTIKOS

- Jonavos raj. savivaldybės iniciatyva socialinio būsto problemą buvo sprendžiama nuperkant 5 būstus ir juos paskiriant Jonavoje gyvenantiems prieglobsčio gavėjams, prioritetą teikiant gausioms ir su didesniais sunkumais susirasti tinkamą gyvenamąją vietą susiduriančioms prieglobsčio gavėjų šeimoms.

⁶ 2021 m. kovo 1 d., įsigaliojus Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams, užsienietis gali pasirinkti, kuriuo metu deklaruos gyvenamąją vietą Lietuvoje – Migracijos departamente, pateikiant prašymą išduoti leidimą gyventi, ar seniūnijoje, jau atsiėmus leidimą gyventi. (Daugiau informacijos: www.migracija.lt/-/gyvenamosios-vietos-deklaravimas-u%C5%BESienie%C4%8Diams-bus-paprastesnis)

1.7 ŠVIETIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIŲ

SAVIVALDOS LYGMENIŲ

PROBLEMA: Lietuvos švietimo sistemos infrastruktūra nėra tinkamai pasirengusi priimti užsieniečius vaikus – nėra aiškaus, valstybiniu lygiu priimto, vaikų gebėjimų vertinimo mechanizmo, mokyklos nėra pasirengusios priimti lietuvių kalba negebančius kalbėti užsieniečius vaikus, nėra priimta priemonių, kurios padėtų mokyklos bendruomenei pasiruošti priimti ir padėti užsieniečiui vaikui pereinamuoju laikotarpiu.

REKOMENDACIJOS

- Parengti ir taikyti vieningą lietuvių kalba nekalbančių vaikų integracijos į švietimo sistemą metodologiją ir jos įgyvendinimo priemones valstybiniame lygmenyje ją pritaikant prie individualių vaikų gebėjimų ir galimybių.
- Stiprinti neformalaus ugdymo įstaigų prieinamumą vaikams užsieniečiams.
- Kurti ir palaikyti mokyklų, gebančių sėkmingai integruoti migrantus vaikus, tinklą ir dalintis gerosiomis praktikomis.

REKOMENDACIJOS

- Stiprinti ugdymo įstaigų darbuotojų (mokytojų, auklėtojų, socialinių darbuotojų, mokyklų psichologų) kompetencijas darbui su lietuvių kalba nekalbančiais vaikais.
- Įgyvendinti tarpkultūrinio dialogo skatinimo iniciatyvas ugdymo įstaigos bendruomenėje (įtraukiant mokytojus, moksleivius, mokyklos administraciją, tėvus).
- Įvertinus mokyklų darbuotojų galimybes ir kompetencijas, sukurti ir taikyti vaikų integravimo į savivaldybėje veikiančias ugdymo įstaigas algoritmus.
- Plėsti ir stiprinti savivaldybėje veikiančių švietimo įstaigų, ugdančių migrantų vaikus, tinklą.

GEROSIOS PRAKTIKOS

- **Ciuricho miesto Šveicarijoje mokyklos**, turinčios daugiau nei 40 proc. moksleivių, kurių gimtoji kalba nėra vokiečių, dalyvauja „Kokybė įvairiakultūrinėse mokyklose“ programoje (angl. *Quality In Multicultural Schools*). Programos tikslas – mažinti nelygybę bei užtikrinti vienodą švietimo kokybę visiems moksleiviams nepriklausomai nuo jų kilmės ar tautybės. Programoje dalyvaujančios mokyklos paskiria koordinatorių, kuris dalyvauja programos mokymuose, yra supažindinamas su programa ir veiklomis, kurias gali įgyvendinti atstovaujamoje mokykloje. Naujai prie programos prisijungusios mokyklos darbuotojai taip pat yra kviečiami į mokymus, gerųjų praktikų pasidalinimo renginius tarp mokyklų bendruomenių, 2 metus šioms mokykloms teikiama metodinė pagalba, vykdoma stebėseną. Prie programos prisijungusioms mokykloms siūloma finansinė parama veikloms, atitinkančioms programos prioritetus⁷.

GEROSIOS PRAKTIKOS

— **Lidso miesto Jungtinėje Karalystėje mokyklose** migrantų vaikai nuo 9 iki 16 m. amžiaus kas savaitę gali ateiti į užsiėmimus, kurių metu neformaliai ir įtraukiai vaikai yra supažindinami su valstybės švietimo sistema, sukuriama saugi aplinka, kurioje galima praktikuoti anglų kalbą, klausti ir gauti paramą įvairiais kasdieniais klausimais. Taip pat miesto mokyklose yra organizuojami susitikimai su šių vaikų tėvais, kurių metu tėvai gali konsultuotis įvairiais su vaikų integracija į mokyklos bendruomenę, švietimo sistema ir tvarka susijusiais klausimais⁸.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Socialinių pedagogų ir psichologų teikiama pagalba nėra tinkamai pritaikoma prie specifinių nepilnamečių užsieniečių poreikių (kalba, psichinės ir emocinės sveikatos būklė, kultūriniai ir religiniai ypatumai)

Vilniaus m.: Daugiau nei pusė (apie 59 proc.) apklausoje dalyvavusių visų (mokyklinio ir ikimokyklinio) ugdymo įstaigų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujamosiose įstaigose lietuvių kalba nekalbantiems nepilnamečiams iš ne ES šalių socialinio pedagogo ir (arba) psichologo pagalba prieinama tokia pat tvarka, kaip ir visiems mokyklose besimokantiems vaikams. Tik apie 11 proc. atstovų taip pat pažymėjo, kad tokia pagalba pritaikoma prie specifinių lietuvių kalba nekalbančių nepilnamečių iš ne ES šalių poreikių

REKOMENDACIJOS

- Valstybiniu ir savivaldos lygiu parengti gaires socialinių pedagogų ir psichologų darbui su nepilnamečiais užsieniečiais, kad šios paslaugos būtų pritaikomos prie individualių ir specifinių jų poreikių.
- Stiprinti socialinių pedagogų ir psichologų kompetencijas darbui su nepilnamečiais užsieniečiais (mokymų organizavimas, metodikų kūrimas, gerųjų praktikų apsiskeitimas).

1.8 KULTŪRA

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tarpkultūrinės veiklų trūkumas, ypač prieglobsčio gavėjams: trūksta renginių, kuriuose ne ES piliečiai galėtų susipažinti su toje pačioje savivaldybėje gyvenančiais lietuviais, tautinių mažumų atstovais ir/ar kitais migrantais bei taip praplėsti turimą pažinčių ratą.

REKOMENDACIJOS

- Organizuoti ir užtikrinti finansavimą:
 - i) veikloms ir renginiams, skirtų ne ES piliečių ir vietos bendruomenių socialinių, kultūrinių ryšių užmezgimui ir stiprinimui;
 - ii) veikloms ir renginiams, kurie būtų prieinami įvairiomis kalbomis.

REKOMENDACIJOS

- Organizuoti ir užtikrinti finansavimą veikloms ir renginiams, kurių metu ne ES šalių piliečiai galėtų susipažinti su toje pačioje savivaldybėje gyvenančiais lietuviais, tautinių mažumų atstovais ar kitais migrantais bei taip praplėsti turimą pažinčių ratą.
- Gerinti veiklų ir renginių prieinamumą lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

GEROJI PRAKTIKA

- Kaunas **'SPEAK'**, Pabėgėlių dienos šventė, Kauno įvairių tautų kultūrų centro veikla (pvz., renginys „Kultūrų sodas“), kt.

PROBLEMA: Viešai skelbiama informacija apie kultūrinius renginius bei kultūros įstaigų teikiamas paslaugas yra ribota lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

REKOMENDACIJOS

- Informaciją apie kultūrinius renginius bei kultūros įstaigų teikiamas paslaugas teikti keliomis, labiausiai savivaldybėje paplitusiomis kalbomis; pagalvoti apie kultūros turinio prieinamumą lietuvių kalba nekalbantiems asmenims.

GEROJI PRAKTIKA

- „Kaunas 2022“ projekto komandos iniciatyva, planuojant būsimus renginius į konsultacijas pakviesti mieste gyvenančius užsienio šalių piliečius.

1.9 POLITINIS IR PILIETINIS DALYVAVIMAS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Ne ES piliečiai domisi tuo, kas vyksta šalies ir (arba) savivaldybės politiniame gyvenime, **tačiau** jiems trūksta informacijos apie jų teises dalyvauti savivaldos rinkimuose bei politinėje veikloje.

REKOMENDACIJOS

— Užtikrinti, kad informacija apie ne ES piliečių galimybę dalyvauti savivaldos rinkimuose būtų prieinama įvairiomis užsienio kalbomis. Informaciją apie politines ne ES piliečių teises įtraukti į informacinius paketus (elektroninės ir spausdintinės jų kopijos) naujai į savivaldybę atvykstantiems gyventi užsieniečiams.

PROBLEMA: Ne ES šalių piliečiams nėra suteikiamos galimybės dalyvauti teikiant konsultacijas sprendimams, susijusiems su klausimais, aktualiais savivaldybėje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir bendrai visiems savivaldybės ir/arba seniūnaitijos gyventojams.

REKOMENDACIJOS

— Įtraukti integracijos paslaugas teikiančias organizacijas, migrantų ir tautinių mažumų bendruomenes į konsultacinį procesą (darbo grupes, viešas konsultacijas) priimant sprendimus, aktualius savivaldybėje gyvenantiems užsienio šalių piliečiams ir bendrai visiems savivaldybės ir/arba seniūnaitijos gyventojams.

GEROJI PRAKTIKA

— Ne ES šalių piliečių, gyvenančių Akmenės raj., ir jiems atstovaujančių organizacijų įtraukimas sprendžiant su jų integracija susijusius klausimus.

1.10 MOTERŲ MIGRANČIŲ INTEGRACIJA

NACIONALINIŲ LYGMENIU	SAVIVALDOS LYGMENIU
<p>PROBLEMA: pažeidžiama moterų migrančių, kurioms leidimas gyventi Lietuvoje išduotas šeimos susijungimo pagrindu, padėtis dėl turimo teisinio statuso šalyje.</p>	<p>PROBLEMA: moterys migrantės susiduria tik su joms dėl lyties, kultūrinių ir religinių normų bei su tuo susijusių veiksnių keliamais iššūkiais, pvz., derinant šeimos gyvenimą ir kalbos mokymąsi, dalyvavimą darbo rinkoje ir/arba ribotą prieinamumą prie sveikatos priežiūros paslaugų. Moterys įvardina informacijos apie moterims savivaldybėse prieinamas paslaugas trūkumą, žinių apie moterų teises Lietuvoje stoką.</p>
<p>REKOMENDACIJOS</p> <ul style="list-style-type: none">— Labiau apsaugoti užsieniečio, kuriam išduotas leidimas laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu, statusą, kuris šiuo metu numato visišką priklausomybę nuo sutuoktinio(-ės). Leidimas gyventi šiuo pagrindu atvykusiam užsieniečiui panaikinamas santuokos nutraukimo atveju; tuomet, kai nuolatinis leidimas gyventi nutraukiamas užsieniečiui kartu yra panaikinami ir leidimai gyventi jo šeimos nariams. Įstatymas nenumato jokių dėl šeimos susijungimo aplinkybės atvykusių asmenų statusą apsaugančių išimčių, įskaitant ir smurto artimoje aplinkoje atvejais.	<p>REKOMENDACIJOS</p> <ul style="list-style-type: none">— Parengti informaciją apie specifiškai moterims teikiamas paslaugas savivaldybėje ir užtikrinti šios informacijos prieinamumą.— Didinti savivaldybės institucijų darbuotojų kompetencijas atpažinti smurto artimoje aplinkoje atvejus teikiant paslaugas moterims migrantėms.— Inicijuoti susitikimus su savivaldybėje gyvenančomis moterimis migrantėmis, jas tikslingai informuojant apie moterų teises bei skatinant jas aktyviau įsitraukti į vietos bendruomenės gyvenimą.— Inicijuoti iniciatyvas ir specifines paslaugas, skirtas moterims migrantėms, padedančias joms derinti lietuvių kalbos kursų lankymą, dalyvavimą darbo rinkoje ir (arba) rūpinimąsi šeimos nariais, taip pat skatinančias jų ekonominį nepriklausomumą, dalyvavimą politiniame ir kultūriniame gyvenime savivaldybėje ir pan.

SAVIVALDOS LYGMENIU

GEROJI PRAKTIKA

— Projektas „Annisa“, vykdomas Barcelonos miesto tarybos Sant Martí rajone. Projekto įgyvendinimo metu buvo sukurta fizinė susitikimo vieta Pakistano kilmės moterims, kur vyksta ispanų kalbos pamokos, taip pat susitikimai, skirti kalbėtis apie projekto dalyvėms rūpimus klausimus bei problemas. Pirminis projekto tikslas – paskatinti moteris dalyvauti vietos bendruomenės gyvenime, praplėsti dalyvių socialinius ryšius, tačiau ilgainiui tai tapo ir vieta, kurioje dalinamasi aktualia informacija, organizuojamos iniciatyvos, kurios sprendžia prienamumo prie įvairių paslaugų, informavimo trūkumo tarp migrančių moterų problemas⁹.

— **Projektas „Motinos kaimynystėje“** (vok. *Stadtteilmütter*), vykdomas nuo 2004 m. Berlyne. Projektu siekiama pagerinti informacijos apie paslaugas ir paslaugų prieinamumą tarp moterų migrančių, kurios augina vaikus iki 12 m. amžiaus. Projekto metu savanorės moterys, dažnai – taip pat turinčios migracijos patirties, yra apmokomos padėti naujai atvykusioms ar socialinę atskirtį patiriančioms motinoms migrantėms teikiant informaciją, konsultuojant įvairiais su integracija susijusiais klausimais, skatinant prisijungti prie jas paremti galinčių grupių bei organizacijų, vokiečių kalbos kursų. Siekiama, kad savanorės būtų kilusios iš tos pačios kilmės šalies kaip ir motinos migrantės¹⁰.

— Moterų migrančių integracijos klausimas buvo integruotas ir į 2018-2021 m. **Botkyrkos miesto Švedijoje Tarpkultūrinę savivaldybės strategiją**: migrantėms moterims numatyta teikti psichologinę ir socialinę pagalbą, gerinti jų galimybes dalyvauti profesiniuose kompetencijų kėlimo mokymuose, kalbos kursuose, bendruomenės renginiuose bei pilietiškumo mokymuose. Siekiama gerinti darbo rinkos atvirumą migrančių moterų atžvilgiu, įgalinti moteris migrantes dalyvauti bendruomeniniame gyvenime, skatinti žinojimą apie galimybes naudotis joms siūloma pagalba ir paslaugomis¹¹.

NACIONALINIŲ LYGMENIU

PROBLEMA: Moterys migrantės (ypač neturinčios profesinių įgūdžių ir darbinės patirties dėl kultūrinių ir religinių normų, kurių laikomasi šeimoje) dažniau susiduria sunkumais norėdamos persikvalifikuoti ir/ar įgyti profesinę kvalifikaciją.

REKOMENDACIJOS

— Skatinti moterų migrančių savarankiškumą ir įsitraukimą į darbo rinką, organizuojant jų poreikius atliepiančius mokymus profesiniams įgūdžiams įgyti.

⁹ Daugiau informacijos: www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/programa-annisa

¹⁰ Daugiau informacijos: ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/germany/neighbourhood-mothers-neukolln-stadtteilmutter-neukolln-integrating-immigrant-mothers-via-local-women

¹¹ Daugiau informacijos: www.coe.int/en/web/interculturalcities/-/women-in-botkyrka

1.11 DISKRIMINACIJA/ VISUOMENĖS NUOSTATOS

NACIONALINIŲ LYGMENIU

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Neigiamos visuomenės nuostatos, ypač prieglobsčio gavėjų, musulmonų ir tamsesnio gymio užsieniečių atžvilgiu. Nuostatos paveikia migrantų emocinę būseną, socialinę integraciją, galimybes susirasti darbą, būstą.

REKOMENDACIJOS

- Inicijuoti visuomenės švietimo ir tarpkultūrinio sąmoningumo skatinimo iniciatyvas bei edukacinius renginius.
- Skatinti gerųjų ne ES šalių piliečių integracijos pavyzdžių (darbo rinkos, pilietinio dalyvavimo ir kt. srityse) ir jų istorijų viešinimą.
- Skatinti ne ES šalių piliečių matomumą (regioninėje) žiniasklaidoje ir atstovavimą (bendruomenių) renginiuose.
- Numatyti nuoseklų finansavimą tarpkultūriniais renginiais, iniciatyvoms, į jas įtraukiant tautines bendruomenes, migrantus ir šiuos žmones atstovaujančias organizacijas.

GEROJI PRAKTIKA

- Bendruomenių rėmimo (*angl. community sponsorship*) programų įgyvendinimas, siekiant, kad į migrantų integracijos procesus tiesiogiai įsitrauktų vietinės bendruomenės nariai¹².

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Tarpkultūrinių mokymų savivaldybės administracijos ir jai pavaldžių įstaigų, savivaldybėje veikiančių valstybinių institucijų darbuotojams trūkumas.

Vilniaus m. tyrimo metu vykdytos apklausos duomenimis, daugiau ugdymo įstaigų atstovų nesutiko su teiginiu, kad jų atstovaujamos įstaigos darbuotojams užtenka kompetencijų dirbti su lietuvių kalba nekalbančiais nepilnamečiais iš ne ES šalių, nei su juo sutiko. Apie 70 proc. visų ugdymo atstovų įvardijo, kad jų atstovaujama ugdymo įstaigų darbuotojams nėra organizuojami mokymai dirbti su lietuvių kalba nekalbančiais nepilnamečiais iš ne ES šalių.

Su teiginiu, kad darbuotojams, teikiantiems socialines paslaugas arba konsultacijas socialinių paslaugų klausimais, užtenka žinių (pvz., teisinių, kalbinių) kokybiškai aptarnauti ne ES šalių piliečius, sutiko tik apie 24 proc. socialines paslaugas teikiančių įstaigų atstovų. Daugiau nei pusė (59 proc.) atstovų pažymėjo, kad darbuotojai neturi galimybės dalyvauti mokymuose apie ne ES šalių piliečių poreikius.

6 iš 8 sveikatos priežiūros įstaigų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujama įstaigų darbuotojai, teikiantys sveikatos priežiūros paslaugas, neturi galimybės dalyvauti mokymuose apie ne ES šalių piliečių poreikius.

REKOMENDACIJOS

— Organizuoti tarpkultūrinius mokymus savivaldybės administracijos ir savivaldybei pavaldžių įstaigų darbuotojams, teikiantiems paslaugas ne ES piliečiams. Užtikrinti, kad nauji darbuotojai būtų supažindinami su lygių galimybių principu bei tarpkultūrinio darbo ypatumais.

PROBLEMA: Trūksta informacijos apie tai, **kur asmenys gali kreiptis susidūrus su diskriminacija ar netinkamu elgesiu** dėl tautinės ar etninės kilmės ar religijos gaunant įvairias socialines, teises, sveikatos priežiūros ar kitas paslaugas savivaldybei pavaldžiose įstaigose.

REKOMENDACIJOS

— Informaciją apie tai, kur galima kreiptis susidūrus su tokiais atvejais išplatinti skirtingomis kalbomis, užtikrinant prieinamumą prie šios informacijos užsienio šalių piliečiams (apie tai skelbiant savivaldybės puslapyje, viešose erdvėse, užsieniečiams paslaugas teikiančiose įstaigose).

1.12 PASLAUGŲ, PASLAUGŲ INFRASTRUKTŪROS IR MIESTO ATVIRUMO VERTINIMAS

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Vilniaus m. savivaldybės administracijai trūksta informacijos apie migracijos kontekstą Vilniaus mieste, dėl to sudėtinga tinkamai atliepti šios tikslinės grupės poreikius planuojant ir teikiant paslaugas.

REKOMENDACIJOS

— Įgyvendinti tyrimus, padėsiančius tiksliau identifikuoti Vilniaus m. gyvenančius užsienio šalių piliečius, jų poreikius, paslaugų pritaikomumą prie specifinių užsieniečių poreikių ir paslaugų trūkumą.

PROBLEMA: Vilniaus m. planuojant įvairias paslaugas į specifinius ne ES piliečių poreikius (pvz., kylančius dėl lietuvių kalbos nemokėjimo, religinių nuostatų, pan.) yra **atsižvelgiama iš dalies**.

Trečdalis (apie 33 proc.) anoniminėje anketinėje apklausoje dalyvavusių savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų **sutiko arba visiškai sutiko** su teiginiu, kad jų atstovaujamosiose įstaigose **planuojant paslaugas atsižvelgiama į ne ES šalių piliečių poreikius**.

Didžioji dalis savivaldybei atstovaujamų įstaigų atstovų (apie 80 proc. ugdymo įstaigų; apie 88 proc. sveikatos priežiūros įstaigų; apie 79 proc. kultūros įstaigų ir apie 65 proc. socialines paslaugas teikiančių įstaigų) **pažymėjo, kad planuojant veiklas nėra konsultuojamasi su integracijos paslaugas ne ES piliečiams teikiančiomis NVO, ne ES piliečių organizacijomis ar bendruomenėmis**.

Ne ES šalių piliečiams paslaugas teikiančių NVO, ne ES šalių piliečių organizacijų ar bendruomenių įtraukimas į savivaldybės paslaugų gyventojams planavimą priklauso nuo savivaldybės skyrių srities. **Dauguma (4 iš 7) savivaldybės skyrių atstovų įvardijo, kad tokios bendruomenės ar organizacijos yra įtraukiamos bent kartais. Tačiau tyrime dalyvavusios NVO akcentuoja tarpinstitucinio bendradarbiavimo trūkumą.** Be to, į paslaugų planavimo procesus nėra visiškai įtraukiami užsienio šalių piliečių organizacijų ar jų bendruomenių atstovai.

REKOMENDACIJOS

- Planuojant paslaugas (miesto gyventojams ir tikslingai savivaldybėje gyvenantiems užsieniečiams) konsultuotis su ne ES šalių piliečiams teikiančiomis NVO, ne ES šalių piliečių organizacijomis ir/arba bendruomenėmis ir jų atstovais, siekiant, kad būtų atliepiami specifiniai ne ES piliečių poreikiai.

PROBLEMA: Tarpinstitucinio bendradarbiavimo, ypač tarp Vilniaus miesto savivaldybės administracijos, jai pavaldžių įstaigų ir mieste užsienio šalių piliečiams integracijos paslaugas teikiančių organizacijų, tautinių ir užsieniečių bendruomenių trūkumas.

REKOMENDACIJOS

- Užtikrinti sklandesnį tarpinstitucinį savivaldybės administracijos, savivaldybei pavaldžių įstaigų ir užsienio šalių piliečių atstovaujančių organizacijų bendradarbiavimą.

PROBLEMA: Vilniaus miesto savivaldybė nėra numačiusi atskiro finansavimo, kuris būtų skiriamas užsieniečių integracijos priemonėms ir paslaugoms, pritaikytoms specifiniams užsieniečių poreikiams (pvz., asmenims, negebantiems kalbėti valstybine kalba), įgyvendinti. Integracijos priemonės (pvz., lietuvių kalbos mokymas, įvairios kultūros pažinimo veiklos ir pan.) įgyvendinamos pagal projektus, tad prisitaikant prie projekto reikalavimų negarantuojama, kad veiklos visiškai atitiks tikslinės grupės poreikius, taip pat neužtikrinamas šių priemonių finansavimo ir įgyvendinimo tęstinumas.

REKOMENDACIJOS

- Skirti tikslinį finansavimą veikloms, kurios skatintų savivaldybėje gyvenančių užsieniečių integraciją (pvz., tarpkultūrinių veiklų įgyvendinimas, nemokamų lietuvių kalbos kursų organizavimas, pan.) bei priemonėms, kurios padidintų tam tikrų paslaugų prieinamumą specifiniams poreikiams turintiems užsienio šalių piliečiams (pvz., vertimo paslaugų finansavimas, kursų, kurie pakeltų darbuotojų kompetencijas aptarnauti užsienio šalių piliečius finansavimas, pan.).

SAVIVALDOS LYGMENIU

PROBLEMA: Vilniaus m. savivaldybės įstaigų infrastruktūra nėra pakankamai pritaikyta lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams.

Tik ketvirtadalis (apie 26 proc.) savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų sutiko arba visiškai sutiko su teiginiu, kad jų atstovaujamos įstaigos infrastruktūra yra pritaikyta lietuvių kalba nekalbantiems užsienio šalių piliečiams.

Nors dauguma (apie 85 proc.) savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų taip pat tvirtino, kad jų atstovaujamosiose įstaigose dirba asmenys, galintys suteikti informaciją užsienio kalbomis (dažniausiai rusų arba anglų, taip lenkų), tik apie 7 proc. respondentų pažymėjo, kad jų įstaigoje užsienio šalių piliečiai, nekalbantys lietuvių kalba, turi galimybę gauti vertėjo paslaugas.

Daugiau nei pusė (59 proc.) savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų atsakė, kad jų atstovaujamų įstaigų interneto puslapiai nepritaikyti asmenims, nekalbantiems lietuvių kalba.

Nors dauguma į Vilniaus miestą gyventi atvykstančių užsieniečių yra rusakalbiai iš Baltarusijos, Ukrainos ir Rusijos, tik apie 17 proc. tyrime dalyvavusių savivaldybei pavaldžių įstaigų atstovų pažymėjo, kad informacija arba dalis jos įstaigų interneto puslapiuose yra skelbiama rusų kalba.

Savivaldybė yra numačiusi veiksmus, kuriais ne ES šalių piliečiai, nekalbantys lietuviškai, būtų nusiųsti pas specialistus savivaldybei pavaldžiose sveikatos priežiūros įstaigose, galinčius juos aptarnauti užsienio kalba. Tačiau, kokie veiksmai numatyti, savivaldybės atstovas neatsakė. Kad tokie veiksmai numatyti sveikatos priežiūros įstaigose, pažymėjo 6 iš 8 sveikatos priežiūros įstaigų atstovų.

Daugiau nei pusė (apie 67 proc.) ugdymo įstaigų atstovų pažymėjo, kad nepilnamečių tėvai, nekalbantys lietuviškai, yra informuojami apie vaikų pažangą ir aktualias bendruomenės, grupės ar klasės naujienas jiems suprantama užsienio kalba.

REKOMENDACIJOS

- Savivaldybės ir savivaldybei pavaldžių įstaigų internetiniuose puslapiuose savivaldybės gyventojams aktualią informaciją pateikti skirtingomis kalbomis.
- Savivaldybėje ir jai pavaldžių įstaigose parengti sąrašus asmenų, kurie gali suteikti informaciją ir aptarnauti užsieniečius ne tik lietuvių kalba.

GEROJI PRAKTIKA

Informacijos skelbiamos internete pavyzdžiai: klaipedaid.lt/live/, www.siauliai.lt/ (informacija skelbiama LT, EN ir RU).

PROBLEMA: Vilniaus m. daugiau nei pusė (apie 59 proc.) apklausoje dalyvavusių visų (mokyklinio ir ikimokyklinio) ugdymo įstaigų atstovų pažymėjo, kad jų atstovaujamosiose įstaigose lietuvių kalba nekalbantiems nepilnamečiams iš ne ES šalių socialinio pedagogo ir (arba) psichologo pagalba prieinama tokia pat tvarka, kaip ir visiems mokyklose besimokantiems vaikams. **Tik apie 11 proc. atstovų pažymėjo, kad tokia pagalba pritaikoma prie specifinių lietuvių kalba nekalbančių nepilnamečių iš ne ES šalių poreikių.**

REKOMENDACIJOS

— Pritaikyti socialinio pedagogo ir/ ar psichologo pagalbą prie specifinių lietuvių kalba nekalbančių nepilnamečių poreikių.

2. SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESE: GERŪJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIAI

SAVIVALDYBĖS VAIDMUO UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS PROCESE

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDYS Skane regionas, Švedija

Tinklas – Veikla – Dalyvavimas (*angl. Network-Activity-Participation*) vienas iš pavyzdinių metodų, kurio tikslas gerinti prieglobsčio gavėjų integracijos galimybes į Švedijos visuomenę stiprinant bendradarbiavimą tarp viešojo ir savanoriškos veiklos sektorių. Visi naujai į savivaldybę gyventi atvykę prieglobsčio gavėjai yra įtraukiami į Integracijos programą. Pagrindinis šios programos tikslas – viešojo ir pilietinės visuomenės sektorių bendradarbiavimo stiprinimas prieglobsčio gavėjų integracijos procese; priėmimo sistemos sukūrimas, į kurį aktyviai įtraukiamas savanoriškos veiklos sektorius (tiek į strategijas/ diskusijas dėl veiklos įgyvendinimo, tiek į šių įgyvendinimą praktikoje). Programa yra orientuota į tris – sveikatos priežiūros, kalbos ir socialinių ryšių (tinklų) – sritis, o veiklomis siekiama stiprinti bent vieną iš jų.

DAUGIAU INFORMACIJOS: www.forintegration.eu/pl/pub (žr. Measuring Refugee Integration Policies in Sweden)

GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDYS Skane regionas, Švedija

Tarpkultūrinė strategija apima tris veiklos sritis: (i) anti-diskriminacijos, (ii) savivaldybės kaip erdvės, (iii) savivaldybės kaip organizacijos.

Strategijoje išskirtos skirtingos asmenų grupės: naujai į bendruomenę atvykstantys užsienio šalių piliečiai, nuolatiniai miesto gyventojai (atvykę iš kitų Švedijos regionų, užsienio šalių ir ilgą laiką gyvenantys mieste) ir žmonės, gimę ir užaugę šiame mieste.

Trys pagrindiniai strategijos laukai:

1. ANTI-DISKRIMINACIJA

Savivaldybės administracija siekia, kad nei vienas miesto gyventojas nebūtų (tiesiogiai ar netiesiogiai) diskriminuojamas dėl lyties, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikimų, negalios, amžiaus ir lytinės orientacijos. Savivaldybės administracija turėtų užtikrinti, kad visi miesto gyventojai vienodomis sąlygomis ir vienodai turėtų turėti prieigą dalyvauti ir daryti įtaką savivaldybėje priimamiems sprendimams bei gauti reikiamas paslaugas.

VEIKSMAI: steigti kuo daugiau iniciatyvų, padėsiančių iš anksto identifikuoti galimas diskriminacines situacijas; glaudžiai bendradarbiauti su lokaliai įsikūrusiomis įmonėmis tam, kad efektyviau tokias situacijas išspręstų ir jų išvengtų; organizuoti sąmoningumo didinimo mokymus savivaldybės administracijos darbuotojams, siekiant jų didesnio suvokimo apie rasizmą ir diskriminaciją kaip socialinę problemą.

2. SAVIVALDYBĖ KAIP ERDVĖ

Savivaldybė kaip erdvė apima vietas, kuriose sprendžiant problemas galime dėti savo pačių pastangas, o taip pat vietas, kuriose problemos gali būti sprendžiamos kartu įtraukiant kitus partnerius ir suinteresuotas šalis regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu. Svarbu atkreipti dėmesį, kad sprendžiant problemas reikia atkreipti dėmesį, kad skirtingos bendruomenės grupės turi skirtingus poreikius. Pavyzdžiui, naujai į miestą atvykusiems gyventi užsienio šalių piliečiams reikia daugiau žinių apie vietos/ šalies gyvenimą, tuo tarpu senesni miesto gyventojai turi jausti esantys bendruomenės dalimi, stabilumą ir tikėjimą ateitimi. Savivaldybė kaip erdvė apima:

- Užimtumą, švietimą ir gebėjimų stiprinimą;
- Būstą ir segregaciją;
- Tapatybę, priklausymo vietai jausmą ir dalyvavimą.

Miestas siekia būti atviras visoms iniciatyvoms ir pastangoms, taip pat skatina bendradarbiavimą tarp visų miesto institucijų.

VEIKSMAI: savivaldybė kiekvienoje sričių nu(si)mato veiksmus, kurie padeda:

- užtikrinti, kad kiekvienas miesto gyventojas turi lygias galimybes į švietimą ir apmokamą darbą, garantuojančius finansinę nepriklausomybę.
- kurti erdves skirtingose miesto vietose socialinei sąveikai ir miesto tarpkultūriškumui stiprinti
- kiekvienam miesto gyventojui, neatsižvelgiant į jo socialinę, etninę ar religinę priklausomybę, jaustis kaip namuose, jausti pasitikėjimą vienas kitu ir demokratija.

3. SAVIVALDYBĖ KAIP ORGANIZACIJA

Šioje dalyje yra pagrindinis dėmesys yra skiriamas į savivaldybės kaip darbdavio ir paslaugų teikėjo vaidmenį. Siekiama, kad visi gyventojai sulauktų lygiavertės pagalbos ir darbuotojų pastangų, taip pat skatinama darbuotojų etninė įvairovė. Savivaldybė kaip organizacija atlieka šias pagrindines užduotis:

- Įdarbinimo ir darbo sąlygų užtikrinimas;
- Gyventojų priėmimas ir paslaugų jiems teikimas;
- Dialogo ir bendradarbiavimo su vartotojais ir vietinėmis bendrijomis kūrimas

VEIKSMAI:

- Savivaldybės administracijos darbuotojų sudėtis ilgalaikėje perspektyvoje turėtų atspindėti miesto gyventojų sudėtį pagal jų etninę priklausomybę.
- Savivaldybėje įgyvendinamos veiklos turėtų atitikti lygių galimybių ir tarpkultūriškumo principus.
- Savivaldybėje turi būti skatinamas dialogas ir bendradarbiavimas su paslaugų vartotojais ir vietinėmis bendrijomis.

DAUGIAU INFORMACIJOS: www.ilo.org/dyn/migpractice/docs/302/Botkyrka.pdf

DAUGIAU GERŲJŲ PRAKTIKŲ PAVYZDŽIŲ GALIMA RASTI ČIA

